

## AHOZKOTASUNA IKASTETXEETAN

# Pandemian herdoildutako mihiak olioztatzen

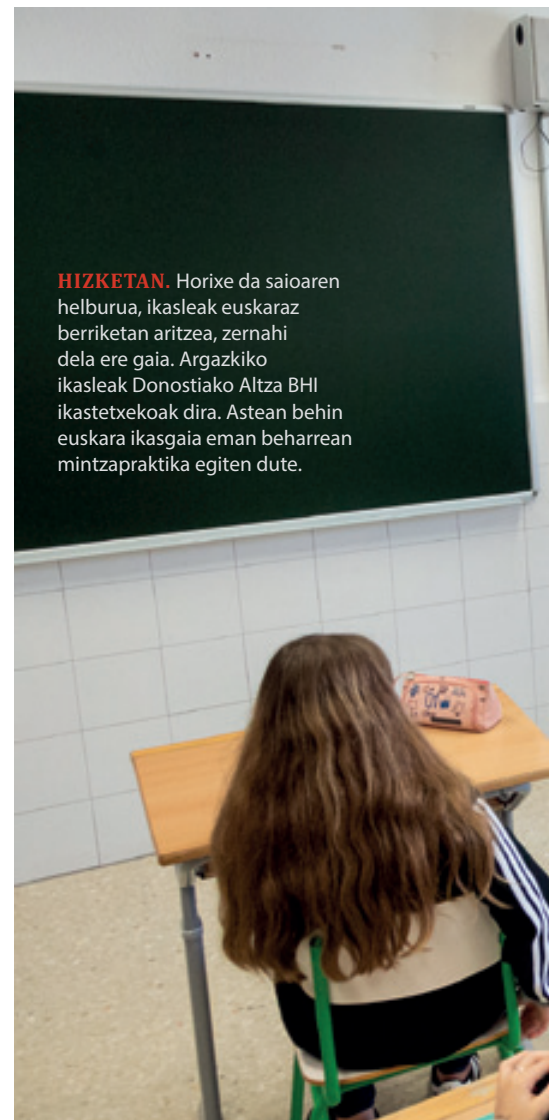
Milaka ume jokoz kanpo gelditu dira hilabeteotan. Ikastetxea zuten euskara arnasteko gune bakarra eta egun batetik bestera etxeratu zituzten birusaren agerpenaren ondorioz. Euskararik ez etxean, ez aisialdian, ez inon. Ikastetxeak segituan konturatu ziren haien ikasleen mihiak euskaraz aritzeko freskotasuna galduko zutela. Orain, galdutakoa berreskuratzeko ahaleginean ari dira. Donostiako Altza BHI, Durangoko Landako eta Iruñeko Jaso ikastetxeetako egitasmoak ezagutu ditugu.

 ONINTZA IRURETA AZKUNE  
 DANI BLANCO

**D**onostian gaude, Altza auzoko BHI Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako eta batxillerreko eskolan. Maialen Ezkerra zuzendariarekin eta Aitor Arrizabalaga hizkuntza normalizazio arduradunarekin geratu gara. Zuzendariak ikasturte honetan abian jarri duten egitasmoa ikustera eraman gaitu. Ikasgelan sartu gara, eta DBHko hamar bat gazte bakoitza bere mahaian, batetik bestera birus-tartea dutela, irakasleari begira daude. Irakaslea ari da hizketan, baina segituan bukatu du, galdera bat baino ez du luzatu. Hasi da hizketan ikasle bat, gero beste bat, eta beste bat.

12tik 18 urtera arteko ikasle guztiek asteen behin euskara ikasgaiaren orduan mintzamina landuko dute, helburua hitz eta pitz aritzea da. Hogei ikasleko gela bitan banatzen dute: erdiek mintzamina eta beste erdiek euskara ikasgaia. Horretarako, jakina, irakasle gehiago behar dira. Oso modu antolatuan ez bada ere, baliabide gehixeago dute orain horrelako gauzak egiteko. Altza BHIIn azken bi ikasturteetan irakasle baliabideetan izan duten dantza esanguratsua da: 2019-2020rako, Hezkuntza Beharren Indizea kontuan hartuta, bi irakasle-ordu gehiago lortu zituzten. Joan den uztailen, 2020-2021 ikasturtean bi irakasle gutxiago izango zituztela iragarri zieten. Hala ere, gelak bitan zatitu eta mintzamina lantzeko egitasmoarekin hastea erabaki zuten. Ikasturtea hasi eta gero bi irakasle eka-ri dizkiete.

**HIZKETAN.** Horixe da saioaren helburua, ikasleak euskaraz berriketan aritzea, zernahi dela ere gaia. Argazkiko ikasleak Donostiako Altza BHI ikastetxeetako dira. Asteen behin euskara ikasgaia eman beharrean mintzapraktika egiten dute.



Ikastetxera doazen gaztetxoek %90-95 testuinguru erdaldunetan bizi da eta gurasoak ere erdaldunak dituzte. Eskola ez da auzoaren isla zehatza, auzoan, proportzioan, guraso euskaldunak askoz gehiago dira. Eskolako gaztetxoentzat euskara arrotza da, gaztelania ohiko hizkuntza. Martxotik ekainera oso gutxi landu dute ahozkoa, eskola orduetan sarean egin ahal izan duten apurra, eta uda osoan ezere ere ez. Hainbat hilabetez ez dute euskararen beharrik izan. Arrizabalagak honela deskribatu du euskaraz duten gaitasunaren eta hizkuntzarekiko jarreraren arteko uztarke- ta: “Euskararen beharra sentitu behar dute, baina ohikoa ez da hala gertatzea. Gure institutuan gustuz eta gogoz erdaraz egiten dute. Guk aritzera behartzen ditugu, hizkuntza lantzen dute, gaiatasuna dutenean lasaia sentitzen dira, eta horrela ateratzen duzu gustua”.



Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza Sailak Euskal Giroitze Barnetegiak kendu izana zer iruditzen zaien galdetu diegu eta Arrizabalagak hala erantzun digu: “Oso erabilgarriak dira, bekatua egin dute. Gure ikasleek *arigune*-ak behar dituzte. Orain daukaten *arigune* bakarra da irakaslea ikasgelan, eta ez da nahikoa”. *Arigune*-ak Euskaraldiaren aurtengo berrikuntza dira. Euskaraz aritzeko gune babestuak dira, kideen artean hala adostutakoak. Institutuan halako bat sortzeko gogoz daude Arrizabalaga eta Ezkerra, herdoila astintzeko bi gauza behar baitituzte gazteek: haien buruen gain konfiantza eta aritzeko lekua.

### **GALDUTAKOIA BERRESKURATUKO DUTE BALDIN ETA BALIABIDEAK JARTZEN BADIRA**

Zigor Ibarzabal Ikastolen Elkarteko hezkuntza arduraduna da. Aurrez aurreko

eskolari gabeko hilabeteek eta ondoren udako etenak erabileran ikasle denei ez diela berdin eragin azpimarratu du. Geleraren faktoreak askotarikoak izan dai-

---

**Jaso ikastolan beldur ziren ea itxialdiko herdoilaren ondoren, ekainean, haien haurrak gai izango ote ziren hizkera ez formalean, pantaila bidez, solasaldiak izateko**

---

tezke, dio Ibarzabalek, baina bere ustez, argi adierazi daiteke testuinguru hurbilean euskaraz aritzeko ezintasuna izan

duten ikasleak izan direla gehien pairatu dutenak, eta egoera horretan ikasle asko daude. Itxialdian familia giroa gakoetako bat izan dela azpimarratu du, baina ez bakarria: “Etxean euskaraz aritzen ez den pertsona batek bere inguruan euskaraz jarduteko aukera asko izan ditzake, izan bere lagun taldean euskaraz jarduten dutelako, izan euskaraz irakurtzeko joera handia duelako, izan euskarazko kultur eskaintza kontsumitzen duelako...”

Eskola orduetan eta eskola orduetatik kanpo interakzio gutxi izan dute ikasleen artean, eta helduek bezala haiek ere, aisialdia beste modu batez antolatu dute: “Telebista, sare sozialak eta internet izan dira momentu horiek betetzeko erabili ditugun baliabideak eta testuinguru horietan euskarazko ekoizpen eta erreferente gutxi ditugu. Ondorioz, gazteleraz kontsumitzera jotzen dugu”.

Itxialdia hasi eta laster hezkuntzako



## IRUÑERRIAN PANTAILA BIDEZKO

## SOLASALDIAK DITUZTE



**D**indaia Fundazioak, Iruñeko Udalaren eskutik, Hitz eta Pitz egitasmoa antolatzen zuen pandemia hasi baino lehen. Eskolaz kanpoko jarduerak ziren, aurrez aurrekoak. Iruñeko eta Iruñerriko 23 ikastetxek hartzen zuten parte, denak D eredukoak. Ikastetxearen eta orientatzailearen bidez euskararekin zailtasunak zituztenak aukeratzen zituzten. Euskara maila hobetzeko esku-hartzek ziren, baina eskola orduz kanpo eta aisialdi giroan. Jolasen bidez.

Hori guztia erori da, eskolaz kanpoko jarduerak ezin dira egin Nafarroan. Dindaiak urtean 4.000 haur hartzen zituen eta 120 begirale kontratatu. Udalekuean 800 haur hartzen zituzten, aurten ez da ia udalekurik egin. Esther Lakasta Fundazioko arduradunetako bat da. Haren ustez, eskolaz kanpoko jarduerak kentzeak izugarritzko hutsunea utzi du: "Haur gehienek ez dakarte euskara etxetik, eskolan D ereduari dira hezkuntza formalean, eta eremu informalean euskara ez darabilte. Eskolaz kanpoko jarduerak ziren euskaraz aisialdian aritzeko aukera bakarra".

Iruñeko Udalak uda aurretik egindako solasaldi telematikoen egitasmoa berriz jarri du abian azaroa-abenduan. Lehen Ebete enpresak kudeatutakoa, orain Dindaia Fundazioak landuko du. Iruñeko eta Iruñerriko D ereduko ikastetxe guztiek izan dute aukera haien gurasoen artean egitasmoaren berri emateko. 254 haur ari dira saioetan parte hartzen. Haur Hezkuntzako eta Lehen Hezkuntzako haurrak ari dira, 45 minutuko solasaldiak dituzte astean behin. Seiko taldeak osatu dituzte eta dinamizatzailea dute. Etxetik eta arratsaldetan egiten dute, hau da, eskolako orduetatik kanpo.

Ez da euskararen erabilera bultzatzeko modurik onena, baina Lakastak aitortzen du zerbait egin behar dela: "Hizkuntza arrakalaz hitz egiten da gaur egun, bada horixe gertatuko da. Denek ez daukate aukera bera euskara ondoan izateko. Askok martxotik daude aisialdian euskarazko giroa izan gabe, itxialdian ez, udan ez, eta azarora arte ere ez."

eta euskalgintzako eragileek ohartarazi zuten balizko ondorioez. Ibarzabali galdetu diogu ea erabilera izandako galera berreskurazina den. Berak dio berreskuratzeko modukoa dela, baina ez dela egun batetik bestera berreskuratzeko, ezta era automatikoa ere: "Baliabideak eta estrategia zehatzak behar dira horretarako, lehendik ere arazoak genituen euskararen erabilerekin eta hizkuntzaren zuzentasunarekin eta horretan inbertsio estrategikoak egin behar genituela behin baino gehigotan aipatu dugu".

Galdera bera egin diogu Iñaki Eizmendiri. Sentsazioa du ondorioak hain larriak ez direla izango, baina gaiari astindua eman behar zaiola argi du. Eizmendik kudeatzen duen Ebete enpresak euskararen erabilera sustatzeko baliabideak eta tresnak eskaintzen ditu. Eizmendik esperientzia handia dauka ikastetxeetako irakasle, ikasle eta gurasoekin. Hilabeteetako geldialdiak bi ondoriotan erreparatzera eramane du. Batetik, ikaskideen artean euskaraz egitea zailagoa egingo zaie, udan ez direlako euskaraz aritu edo ikaskideekin egon direnean (aurrez aurre, interneten edo sare sozialetan) gaztelaniaz aritu direlako. Ikasturtea hasi eta hizkuntza aldatu behar dute eta ohiturak aldatzea ez da batere erraza izaten. Bigarren ondorioa jarreraren antzemango dela uste du Eizmendik. Gazteek halako zerbait esan dezakete: "Orain euskaraz hasi behar dut? Ederki egon naiz bada hilabete hauetan!". Jarrera hori ez dela traumatikoa izango uste du, baina pixka bat sumatuko dela.

Pandemia aurretik ere ikasleen erabilera areagotzeko baliatzen zituzten metodoak kontatu nahi izan dizkigu: "Gauza berak kontatuko dizkizut, baina orain larritasun handiagoa dugu horretan indarra jartzeko". Bi gako dira oinarritzeko bere ustez: irakaslearen jarrera eta ahozkoari lekua egitea ikasgelan. Irakasle berriaren figura azaltzen die irakasleei ikastetxeetara doanean: "Irakasle guztiek mezu oso antzekoekin eta modu koordinatuan aritu behar dute. Irakasleekin duten harremanak izan behar du lehenengo arnasmunea, irakasleek ezin die utzi ikasleek haiei erdaraz egiten. Etxea eta kalea ez bada, gutxienez irakaslearekin duten harremanak izan beharko du arnas-

gunea". Ahozkoari lekua egin behar zaiola dioenean ikastetxeetan hizketarako egoera babestuak sortzeaz eta prozedurak zaintzeaz ari da. Artikulu honetan azaldu ditugun Altzakoa eta Durangokoa dira adibide: talde txikiak egin eta denak eroso aritzeko giroa sortu.

## NAIARA SAN ANTON

LANDAKO ESKOLAKO

IKASKETA BURUA

**"Gaitasuna garrantzitsua da, baina euskaraz bizitzea nahi baduzu prest egon behar duzu, eta lotura bat izan behar duzu hizkuntzarekin. Gaztelaniaz esaten zen *la letra con sangre entra*. Bada ez, horrela ez"**



## LOTSATIENTZAT ERE BAI

Durangoko Landako eskolan Altzakoan bezalatsu gertatu zaie. Hezkuntza Saitetik jardunaldi oso eta hereneko irakasle-orduak eman dizkiete. IKTetarako eta euskara indartzeko ziren baliabideok. 3 urtetik 12 urtera arteko haurrak jasotzen dituzten eskolan ez dute zalantzarik egin, ordu guztiak euskararentzat izango ziren. Amara Berri hezkuntza sistema dute ikastetxean eta ikasleak ohituta zeuden egunerokoan antzerkia egiten edo telebista eta irratiak ipuinak, olerkiak, albisteak ematen; ahozkoatasuna lantzen, alegia. Naiara San Anton ikastetxeko ikasketa buruak esaldi bakarrean laburtu du itxialdian gertatutakoa: "Ahozkoatasuna *meet*-etara [sare bidezko solasaldietara] mugatu zen, eta familien ardurapera". Bazekiten ahozkoatasunak kalte handia jasango zuela, eta ez dio euskarari bakarririk eragin, gaztelanian eta ingelesean ere antzeman dute ikasleen ezina. Dena den, euskararen galerak kezkatu ditu bereziki.

Orain antzerki, telebista eta irrati kontuak berreskuratu dituzte, baina horrez gain Haur Hezkuntzako eta Lehen Hezkuntzako ikasle guztiak astero ahoz-kotasun saioa izaten dute. Lehen Hezkuntzan, gelako ikasleak bi taldetan banatu eta erdiak euskara ikasgaia ematen du eta beste erdiak ahoz-kotasuna. San Antonek garrantzi handia ematen dio talde txikiak izateari, hala denak derri-gortuta daude hizketan egitera, nahiz eta batzuk lotsatu, eta beste batzuek beti aurrea hartu. Saioak Ebete enpresak eskaintako jarraibideen arabera egiten dituzte. Jolasaren bidez solasaldiak izaten dituzte. Zuzendariak dio bi aldeak irabazten ateratzen direla: irakasleek lortzen dute ikasleak euskaraz aritzea eta umeek ondo pasatzen dute. San Antonek Altzako irakaslearen oso antzeko hausnarketa egin du hizkuntza gaitasunari eta bizipenei dagokienez: "Gaitasuna garrantzitsua da, baina euskaraz bizitzea nahi baduzu prest egon behar duzu, eta lotura bat izan behar duzu hizkuntzarekin. Gaztelaniaz esaten zen *la letra con sangre entra*. Bada ez, horrela ez". Landakoko ikasleen gehienak ere euskara eskolarekin lotzen du, ahaleginarekin, eta ahoz-kotasuna lantzeko saioetan ikasleak gozatzen ikus-teak bestelako ikuspegia zabaltzen die irakasleei.

### ASTEBETEKO ESPERIMENTU ARRAKASTATSUA

Denboran atzera egin eta ekainera itzuliko gara. Iruñeko Udalak Ebete enpresarekin batera euskararen erabilera bultzatzeko egitasmoa eskaini zien hiriburuan diren D ereduko ikastetxeei. Jaso Ikastolari oso interesgarria iruditu zitzaion proposamena eta haienera egokitzeo aukera zegoen galdetu zuten.

Baiezkoa jasota, haien erara moldatu zuten egitasmoa. Ekaina bukaeran, aste-betez eta egunero ahoz-kotasun saioa izango zuten Lehen Hezkuntzako 3. mailako ikasle guztiak. Bost laguneko taldeak dinamizatzailer batek bideratu zituen. Eskola orduetan egin zuten, eta jakina, etxeko ordenadorearen pantailari begira. LH3 aukeratu zuten talde handiak zituztelako eta itxialdian oso zaila egin zitzaielako haien euskararen erabilera erreparatzea.

### AITOR ARRIZABALAGA

ALTZA BHIKO HIZKUNTZA  
NORMALIZAZIO ARDURADUNA

**"Euskal Girotze Barnetegiak  
oso erabilgarriak dira,  
bekatua egin dute kenduta.  
Gure ikasleek arigune-ak  
behar dituzte. Orain  
daukaten arigune bakarra  
da irakaslea ikasgelan, eta  
ez da nahikoa"**



Idoia Illarramendi zuzendariak oso balorazio ona egin du, haurrentzat zoragarria izan zen, taldean jardun zuten eta arlo curricularrak besteko zerbaitetan ari ziren. Illarramendik testuinguruan kokatu nahi izan du egitasmoa: "Ekaina bukaera zen, itxialdian geunden, arlo curricularrak ez zeukan lehentasunik". Altzako eta Durango-

ko adibideetan bezala, jolas girorako prestatutako solasaldiak ziren egitasmoaren ardatz, eta irakasleak beldur ziren ea itxialdiko herdoilaren ondorioz haien haurrak zenbateraino gai izango ziren hizkera ez formalean aritzeko. Begiraleek bestelako panorama aurkitu zuten: umeak gogoz konektatzen ziren saiora eta ez ziren isiltzen. Eta beste behin gaitasunaz eta motibazioaz egin-dako hausnarketa entzun du kazetariak: "Hor konturatzen zara zein eragin duen motibazioak euskaraz aritzeko momentuan. Euskaraz aritzeko gaitasuna bai, baina batez ere elkarrekin eta gustura arituko diren espazioak aurkitu behar dira".

Jaso Ikastolako haurrak, ikastetxetik kanpo, ingurune erdaldunean bizi dira. Familian ere asko gaztelaniaz ari dira, nahiz eta jarrera euskararen oso aldekoa izan eta ikasleak euskaraz aritzeko motibatu. Horregatik dio Illarramendik ikastolan euskararekin zerikusia duen ezer ez dagoela soberan. Ekaineko esperimentuaren hain balorazio ona eginda, zuzendariak argi du baliabideak izango balituzte horrelako egitasmoak behin eta berriz martxan jarriko lituzketela: "Jakina, aurrez aurre egoteak gauzak izugarri errazten ditu, baina berriz nahi ez dugun egoera horretara iritsiko bagina, Iruñeko Udalaren laguntzarekin edo gabe, halako saioak sistematizatzen saiatuko ginatke".

Hilabeteetan galdutakoa berreskuratzeo asmoz, hainbat ikastetxe baliabideak ahoz-kotasunera bideratzen hasi da, lehen egiten ari zirenez gain. Bestalde, sareari begira daude, eta beste behin esku hutsik ez harrapatzeo planak prestatzen ari dira, pantailatik pantailarako hoztasunean aritzeko bada ere. ●

365 egunez

euskaraz  
bizi

nahi dut

